

Opgave 1 Buurtpreventie-apps

Bij deze opgave horen de teksten 1 en 2 .

Inleiding

In buurten werken bewoners steeds vaker digitaal samen om de veiligheid in hun buurt te vergroten. Een veelgebruikt middel daarvoor zijn buurtpreventie-apps. Door het gebruik van buurtpreventie-apps kunnen buurtbewoners elkaar en in sommige gevallen ook de wijkagent of een vertegenwoordiger van de gemeente informeren over verdachte situaties. In deze opgave vallen onder buurtpreventie-apps de WhatsApp-buurtpreventiegroepen en apps die speciaal voor buurtpreventie zijn ontwikkeld.

Gebruik de inleiding van de opgave.

Het gebruik van buurtpreventie-apps door buurtbewoners past bij opvattingen van verschillende politieke stromingen, zoals de confessionele stroming.

- 1p 1 Leg uit dat het gebruik van buurtpreventie-apps past bij de confessionele stroming. Gebruik in je uitleg:
- een uitgangspunt van de confessionele stroming;
 - informatie uit de inleiding van de opgave waarin dit uitgangspunt van de confessionele stroming te herkennen is.

Gebruik tekst 1.

- 2p 2 Beredeneer dat door het gebruik van buurtpreventie-apps burgers kunnen samenwerken. Gebruik in je redenering:
- de omschrijving van het kernconcept samenwerking;
 - informatie uit tekst 1 die je redenering ondersteunt.

Gebruik tekst 1.

- 2p 3 Beredeneer dat het gebruik van buurtpreventie-apps kan bijdragen aan de institutionalisering van buurtpreventie. Gebruik in je redenering:
- de omschrijving van het kernconcept institutionalisering;
 - informatie uit tekst 1 die je redenering ondersteunt.

Gebruik tekst 1.

Stel dat in een buurt het aantal inbraken afneemt sinds het gebruik van een buurtpreventie-app.

- 2p 4 Geef een verklaring voor een afname van het aantal inbraken in een wijk door het gebruik van een buurtpreventie-app. Gebruik in je verklaring:
- de naam en een omschrijving van een theorie die crimineel gedrag verklaart;
 - informatie uit tekst 1 die je verklaring ondersteunt.

Gebruik tekst 2.

Uit het onderzoek van de Hogeschool Inholland kwam onder andere naar voren dat bij sommige buurtbewoners het gebruik van buurtpreventie-apps invloed kan hebben op de subjectieve onveiligheid.

- 2p 5 Leg uit dat het gebruik van buurtpreventie-apps invloed kan hebben op de subjectieve onveiligheid. Gebruik in je uitleg:
- een omschrijving van het begrip subjectieve onveiligheid;
 - informatie uit tekst 2 waarin subjectieve onveiligheid te herkennen is;
 - een omschrijving van het begrip objectieve onveiligheid;
 - informatie uit tekst 2 waarin objectieve onveiligheid te herkennen is.

Gebruik tekst 2.

- 2p 6 Beredeneer dat het gebruik van buurtpreventie-apps de politieke bindingen in de buurt kan versterken. Gebruik in je redenering:
- een omschrijving van het begrip politieke bindingen;
 - een voorbeeld uit tekst 2 bij het begrip politieke bindingen.

Gebruik regel 41 tot en met 55 van tekst 2.

Een sociaalwetenschappelijk onderzoek moet voldoen aan verschillende eisen, zoals de eis van validiteit. Stel dat iemand op basis van het onderzoek van Inholland de conclusie trekt dat gebruik van buurtpreventie-apps in Nederland geen effect heeft op de veiligheid.

- 2p 7 Leg uit dat je deze conclusie **niet** kan trekken op basis van het onderzoek van Inholland. Gebruik in je uitleg:
- de naam en een omschrijving van een **andere** eis die aan wetenschappelijk onderzoek gesteld wordt;
 - informatie uit regel 41 tot en met 55 van tekst 2 om deze eis te illustreren.

tekst 1**Alerte burgers, meer veiligheid?**

(...) Whatsapp-
buurtpreventiegroepen [ontstaan]
meestal vanuit buurtbewoners zelf.
(...) De groep bepaalt zelf waarvoor
5 de appgroep wel en niet gebruikt
wordt. Vaak is het hoofddoel echter
buurtpreventie: de meeste groepen
richten zich (...) op het vergroten van
de sociale veiligheid, leefbaarheid en
10 de veiligheidsgevoelens in de buurt.
Dat geldt zeker voor de groepen die
zich hebben geregistreerd bij de
Stichting WABP (WhatsApp
BuurtPreventie). De hoofdfunctie van
15 een WABP-groep is elkaar te
attenderen op 'verdachte en
alarmerende situaties in de buurt'.
(...) Hoewel groepen in principe hun
eigen (omgangs)regels kunnen
20 vaststellen, wordt in de praktijk vaak
aangehaakt bij de richtlijnen van de
WABP. Deze hebben betrekking op
de deelnemerssamenstelling

(minimaal 18 jaar, woonachtig in het
25 werkgebied van de groep), de
omgangsvormen (correct taalgebruik,
niet vloeken, schelden et cetera,
geen eigen rechter spelen), de
inhoud (geen privé-berichten) en de
30 wijze van melden (alleen foto's indien
noodzakelijk, zoveel mogelijk
informatie). Voor de bij de stichting
WABP aangesloten groepen geldt de
zogenaamde SAAR-methode als
35 richtlijn voor het melden (...).

De SAAR-methode:

S: Signaleer

A: Alarmeer 112 (en laat elkaar via
de app weten dat 112 gebeld is)

40 A: App om de waarneming bekend te
maken aan anderen

R: Reageer, door bijvoorbeeld – mits
het veilig is – naar buiten te gaan en
contact te maken met de persoon¹⁾.

bron: hetccv.nl, 2019

noot 1 de persoon die betrokken is bij een verdachte en alarmerende situatie

tekst 2

Buurtpreventie-apps zijn prettig maar verder nutteloos

(...) Marnix Eysink Smeets, lector
publiek vertrouwen in veiligheid en
zijn onderzoeksgroep (Hogeschool
Inholland) onderzochten het effect
5 van tien appgroepen in Rotterdam en
kwamen erachter dat het effect nihil
is. De veiligheid nam niet toe en het
veiligheidsgevoel ging in slechts twee
10 van de tien buurten omhoog, meldt
het onderzoeksrapport Alerte
burgers, meer veiligheid? (...)

Opheffen die appgroepen?

“Zeker niet. We hebben namelijk wel
andere relevante effecten gevonden.
15 Mensen vinden het prettig om te
weten wat er speelt in hun buurt. Ze
hebben het gevoel contact te hebben
met de overheid. Zo kennen ze de
wijkagent en weten ze bij wie ze
20 moeten zijn met een melding. (...)

**U vond een ‘duaal effect’ op het
veiligheidsgevoel. Wat is dat?**

“De ene persoon voelt zich door de
buurtapp veiliger en heeft het gevoel
25 meer grip te hebben op wat in de wijk
gebeurt. Andere bewoners voelen
zich juist onveiliger als ze doorkrijgen
wat er zich allemaal afspeelt. Bij de

ene buurman is de fiets gestolen, bij
30 de ander het slot van het schuurtje
geforceerd. Dat willen ze eigenlijk
liever niet weten.”

**Waarom verbetert de veiligheid
eigenlijk niet? (...)**

35 “Inbraken komen gewoon niet zo
vaak voor. Dan moet een van de
bewoners het ook nog zien. En dan
moeten ze het aan de politie melden
en die moet dan ook nog snel
40 komen.” (...)

**Waarom hadden beleidsmakers
zulke hoge verwachtingen van de
buurtpreventie-apps?**

“Uit een Tilburgs onderzoek (...)
45 bleek dat het aantal woninginbraken
met veertig procent afnam door de
buurtapps. Naderhand zijn er meer
onderzoeken gedaan waaruit dat
grote effect op de veiligheid niet
50 bleek. Overigens moet ik zeggen, wij
hebben onderzoek gedaan in
Rotterdam, in een stad. Het is goed
mogelijk dat in een landelijke
omgeving een buurtapp wel effect
55 heeft op de veiligheid.”

bron: www.nrc.nl, 2019

Opgave 2 Roken

Bij deze opgave horen figuur 1 en tekst 3.

Gebruik figuur 1.

In figuur 1 staat het percentage rokers naar opleidingsniveau.

- 3p 8 Leg op basis van figuur 1 uit of de sociale ongelijkheid tussen laag- en hoogopgeleiden tussen 1989 en 2015 is toegenomen of afgenomen. Gebruik in je uitleg:
- de omschrijving van het kernconcept sociale ongelijkheid;
 - informatie uit figuur 1.

Gebruik figuur 1.

Stel dat je onderzoek doet naar de samenhang tussen opleidingsniveau en roken. Aan het begin van het onderzoek formuleer je een hypothese over deze mogelijke samenhang in de periode 1989-1991.

- 3p 9
- Formuleer een hypothese over de relatie tussen opleidingsniveau en roken in de periode 1989-1991, die op grond van figuur 1 **verworpen** moet worden.
 - Benoem de onafhankelijke en de afhankelijke variabele in de hypothese.
 - Geef een reden waarom de hypothese verworpen moet worden. Gebruik in je antwoord informatie uit figuur 1.

Gebruik tekst 3.

Tekst 3 gaat over een onderzoek naar roken in een wijk in een stad in Canada. In de wijk is een bepaalde cultuur met betrekking tot roken te herkennen.

- 2p 10 Leg uit dat in de wijk een cultuur met betrekking tot roken te herkennen is. Gebruik in je uitleg:
- de omschrijving van het kernconcept cultuur;
 - een voorbeeld van een cultuur met betrekking tot roken uit tekst 3.
- 1p 11 Beredeneer dat ouders door socialisatie het rookgedrag van hun kinderen kunnen beïnvloeden. Gebruik in je redenering de omschrijving van het kernconcept socialisatie.

Overheidsbeleid kan gericht zijn op het verminderen van roken. Een bijbehorende mediacampagne kan bijvoorbeeld tot doel hebben dat mensen die roken als acceptabel gedrag zien, roken als afwijkend gedrag gaan zien. Socialisatie heeft een aantal functies. Twee functies zijn 'identificatie met de eigen groep en cultuur' en 'het reguleren van gedrag'.

- 2p 12 Leg uit welke **andere** functie van socialisatie in deze mediacampagne te herkennen is. Gebruik in je uitleg een functie van socialisatie.

Op de website van een politieke partij staat het volgende standpunt over roken:

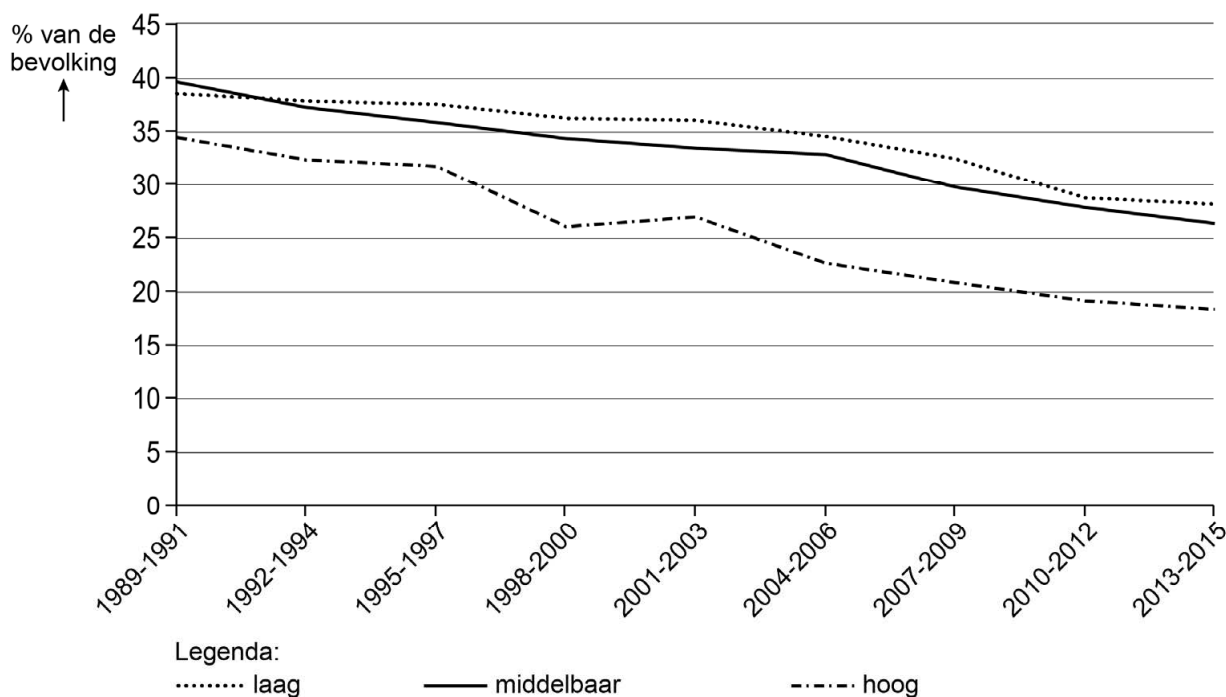
“Verder zorgen we voor goede voorlichting, want natuurlijk willen we mensen stimuleren om gezond te leven. We gaan mensen alleen niet dwingen, dus willen we de regels voor volwassenen niet nog strenger maken dan ze al zijn.”

Het standpunt over niet dwingen gaat over de rol van de overheid in de verzorgingsstaat. Het standpunt past goed bij een uitgangspunt van de politieke stroming waar deze partij bij hoort.

- 1p 13
- Noem de bijbehorende politieke stroming.
 - Noem een uitgangspunt van deze politieke stroming dat bij dit standpunt past.

figuur 1

Percentage rokers van de bevolking van 25 jaar en ouder naar opleidingsniveau

bron: CBS, RIVM en Trimbos-instituut, 2017

Voorbeeld

Tussen 1998 en 2000 rookte 36% van alle laagopgeleiden, 34% van alle middelbaaropgeleiden en 26% van alle hoogopgeleiden (afgeronde percentages).

tekst 3**Fragmenten uit onderzoek naar roken onder jongeren in een wijk in Montreal, Canada**

(...) jongvolwassenen legden uit dat roken heel gewoon was onder hun leeftijdsgenoten. Het was gebruikelijk om samen met vrienden te roken en
5 tijdens sociale gelegenheden als feestjes. Roken in sociale situaties was een manier om het ijs te breken en het hielp om nieuwe mensen te leren kennen. “Roken voor de
10 gezelligheid” in plaats van altijd of

“echt” roken, zoals het soms werd omschreven, was de enige juiste manier om te roken. (...)

“Het voelt vreemd om een sigaret te
15 roken waar zij [de volwassenen] bij zijn, dus dat probeer je te vermijden en dat is een vorm van respect denk ik (...), we roken niet in het openbaar.”

naar: Glenn e.a., 2017

Opgave 3 Catalonië

Bij deze opgave horen de teksten 4 en 5 en tabel 1 .

Inleiding

Deze opgave gaat over het streven van een deel van de inwoners van Catalonië naar zelfbestuur en onafhankelijkheid van Spanje. Catalonië is een regio in Spanje. Catalonië heeft een eigen regering en parlement. In het najaar van 2017 riep de toenmalige Catalaanse minister-president Puigdemont naar aanleiding van een omstreden Catalaans referendum de onafhankelijkheid van Catalonië uit. De regering in Madrid greep in en herstelde de Spaanse orde.

Gebruik tekst 4.

- 3p 14 **a** Leg uit dat in tekst 4 een conflict te herkennen is. Gebruik in je uitleg:
- de omschrijving van het kernconcept conflict;
 - informatie uit tekst 4 waarin een conflict te herkennen is.
- b** Leg uit dat dit conflict een **politiek** conflict is. Gebruik in je uitleg een omschrijving van het begrip politiek conflict.

Gebruik tekst 4.

Bij het omgaan met conflicten zijn twee modellen te onderscheiden.

- 2p 15 Leg uit welk model in tekst 4 te herkennen is. Gebruik in je uitleg:
- een kenmerk van het genoemde model;
 - een voorbeeld van dat kenmerk uit tekst 4.

Gebruik tekst 4.

Met het systeemmodel kun je de politieke besluitvorming rondom de onafhankelijkheid van Catalonië analyseren. Er zijn verschillende actoren in het politieke systeem die volgens het systeemmodel bij politieke besluitvorming een rol spelen. Een voorbeeld van zo'n actor in tekst 4 is het openbaar bestuur.

- 1p 16 Noem uit tekst 4 **twee andere** actoren uit het politieke systeem die in het proces van politieke besluitvorming over onafhankelijkheid van Catalonië een rol spelen.

Gebruik tekst 4.

In het systeemmodel worden in het politieke proces vier fases onderscheiden. Een daarvan is feedback.

- 2p 17
- Noem de **drie andere** fases.
 - Beredeneer bij welke fase de protesten in tekst 4 passen. Kies uit één van de drie genoemde fases.

Gebruik tekst 5.

In tekst 5 staat dat de Spaanse premier zich mogelijk gaat beroepen op de grondwet.

- 2p 18 Leg uit dat uit tekst 5 blijkt dat de grondwet een politieke institutie is. Gebruik in je uitleg:
- de omschrijving van het kernconcept politieke institutie;
 - een voorbeeld uit tekst 5 bij het kernconcept politieke institutie.

Gebruik tekst 5.

Machtsbronnen kunnen worden gebruikt voor het uitoefenen van macht. Er zijn verschillende soorten machtsbronnen, zoals cognitieve machtsbronnen.

- 2p 19 Leg uit welke **andere** soort machtsbron de grondwet is. Gebruik in je uitleg:
- de naam en een omschrijving van deze soort machtsbron;
 - informatie uit tekst 5 waaruit blijkt dat de grondwet deze soort machtsbron is.

Gebruik tekst 5.

De grondwet is een machtsbron.

- 2p 20 Leg uit dat er sprake is van machtsgebruik als de Spaanse overheid de grondwet als machtsbron gebruikt. Gebruik in je uitleg:
- de omschrijving van het kernconcept macht;
 - een voorbeeld uit tekst 5 waaruit blijkt dat er sprake is van dit machtsgebruik.

Een kenmerk van een staat is dat er sprake is van interne en externe soevereiniteit.

- 2p 21 **a** Geef een omschrijving van het begrip externe soevereiniteit.
b Leg uit dat Catalonië **geen** externe soevereiniteit heeft. Gebruik in je uitleg:
- een omschrijving van het begrip externe soevereiniteit;
 - informatie uit tekst 5 waarin het ontbreken van externe soevereiniteit te herkennen is.

Gebruik tabel 1.

Regio-president Puigdemont riep na het referendum de onafhankelijkheid van Catalonië uit. De uitslag van het referendum staat in tabel 1. Met de informatie in tabel 1 is niet te bepalen of het uitroepen van de onafhankelijkheid een representatief besluit was.

- 2p 22 Leg uit welke informatie in tabel 1 ontbreekt om te bepalen of het uitroepen van de onafhankelijkheid een representatief besluit was. Gebruik in je uitleg:
- de omschrijving van het kernconcept representativiteit;
 - informatie uit tabel 1 die je uitleg ondersteunt.

tekst 4

Honderdduizenden Catalanen verwacht bij historisch Diada-protest

Catalanen gaan vanmiddag opnieuw de straat op om onafhankelijkheid van hun regio te eisen. In Barcelona worden honderdduizenden mensen verwacht tijdens de zogenaamde 'Diada'¹⁾. Vandaag wordt een 'historisch' protest verwacht, omdat Catalanen al op 1 oktober tijdens een eenzijdig uitgeroepen volksraadpleging kunnen stemmen voor onafhankelijkheid van hun regio. "Dat referendum is voor alle Catalanen. Voor de mensen die een zelfstandig Catalonië willen, net zo goed als voor diegenen die bij Spanje willen blijven", meende regiopresident Carles Puigdemont tijdens een toespraak (...)

Ondeelbaar

Tegen Puigdemont en andere lokale bestuursleden is inmiddels een strafproces gestart voor het

organiseren van het onafhankelijkheidsreferendum. Ook verbod het Spaanse constitutioneel hof²⁾ de stemming. De afgelopen jaren zijn verzoeken voor een volksraadpleging steeds verworpen. Het voornaamste argument tegen een referendum staat volgens 'Madrid' in de grondwet, die spreekt van een ondeelbaar Spanje.

"De situatie is ernstig, maar ik weet wat er van mij wordt verwacht. Ik zal niet toestaan dat onze samenleving kapot wordt gemaakt", ageerde de Spaanse premier Mariano Rajoy rechtstreeks tegen regiopresident Puigdemont. "De Spaanse democratie weet hoe ze zich moet verdedigen. Er komt geen enkele stemming over onafhankelijkheid." (...)

bron: nos.nl, 2017

noot 1 La Diada = de nationale feestdag van Catalonië

noot 2 constitutioneel hof = rechtbank die toeziet op de handhaving van de grondwet

tekst 5

Wat wordt het? De-escaleren of Catalaanse roulette?

(...) Drie dagen na het onafhankelijkheidsreferendum hangt er nog steeds een doemscenario boven Catalonië. De Catalaanse minister-president Carles Puigdemont staat op het punt om de eenzijdige onafhankelijkheid uit te roepen en de Spaanse premier Mariano Rajoy dreigt ermee om in dat geval artikel 155 van de grondwet te ontgrendelen; het beruchte artikel dat de Spaanse overheid de macht geeft om tijdelijk de bevoegdheden van een autonome gemeenschap af te nemen en de orde met alle mogelijke middelen te herstellen. (...)

bron: www.demorgen.be, 2017

tabel 1

Resultaten referendum (1 oktober 2017) onafhankelijkheid Catalonië

antwoord op vraag: “Wilt u dat Catalonië een onafhankelijke staat wordt in de vorm van een republiek?”	aantal
ja	2.044.038
nee	177.547
stemmen ten opzichte van geregistreerde stemmers	
totaal uitgebrachte stemmen (inclusief ongeldige en blanco stemmen)	2.286.217
geregistreerde stemmers (alle mensen die mochten stemmen)	5.313.564

naar: Wikipedia & Overheid van Catalonië, 2017

Opgave 4 Skateboarden

Bij deze opgave hoort tekst 6.

Inleiding

Deze opgave gaat over de skateboard-cultuur en skateboarden als nieuwe olympische sport. Skateboarden is in de twintigste eeuw ontstaan in de Verenigde Staten. In 2021 was skateboarden voor het eerst een sport op de Olympische Spelen in Tokyo. Een van de eisen om als skateboarder mee te doen is dat elk van de vijf wereldcontinenten vertegenwoordigd is op dit sportevenement.

Gebruik de inleiding van de opgave.

- 1p 23 Leg uit dat skateboarden te zien is als een geglobaliseerde sport. Gebruik in je uitleg:
- de omschrijving van het kernconcept globalisering;
 - informatie uit de inleiding van de opgave waarin globalisering te herkennen is.

Gebruik tekst 6.

- 3p 24 a Beredeneer dat de skateboard-cultuur een subcultuur is. Gebruik in je redenering:
- een omschrijving van het begrip subcultuur;
 - informatie uit tekst 6 waarin een subcultuur te herkennen is.
- b Beredeneer dat deze subcultuur kan zorgen voor sociale cohesie tussen skaters. Gebruik in je redenering:
- de omschrijving van het kernconcept sociale cohesie;
 - een factor die de sociale cohesie kan bevorderen uit tekst 6.

Gebruik tekst 6.

- 1p 25 Noem een materieel aspect van de skateboard-cultuur uit tekst 6.

In onderzoek naar de skateboard-cultuur wordt het onderscheid gemaakt tussen 'echte skaters' en 'nepskaters'. Dit onderscheid werd belangrijker doordat de 'skatestijl' populairder werd binnen de 'mainstream'-jongerencultuur. Een nepskater is bijvoorbeeld iemand die wel kleding draagt die skaters dragen, maar zelf niet op een skateboard rijdt en de technieken niet beheerst.

- 2p 26 Beredeneer dat als je je een 'echte skater' noemt, dit iets zegt over je sociale identiteit. Gebruik in je redenering:
- een omschrijving van het begrip sociale identiteit;
 - het onderscheid tussen 'echte skaters' en 'nepskaters';
 - informatie uit de inleiding van deze vraag om sociale identiteit te illustreren.

Gebruik de inleiding van vraag 26.

Bij groepsvorming is er onder andere sprake van uitsluiting.

- 1p 27 Beredeneer dat in de term 'nepskaters' uitsluiting te herkennen is. Gebruik in je redenering:
- een omschrijving van het begrip uitsluiting;
 - informatie uit de inleiding van vraag 26 die je redenering ondersteunt.

tekst 6

(...) Als je skater bent, dan betekent dat meer dan zomaar iemand die op een houten plankje door de stad rolt. Een goede skater zijn en weten waar
5 en wanneer je kunt skaten, dat hoort erbij; evenals het dragen van bepaalde kleding en accessoires, het hebben van een bepaald kapsel, het luisteren naar bepaalde
10 muzieksoorten en het kiezen van bepaalde producten of merken. Maar een goede toepassing van deze externe merktekens helpt ook om jou te definiëren als lid van een groep die
15 bepaalde waarden deelt – waarden

die tot op zekere hoogte tegenovergesteld zijn aan, of op zijn minst anders zijn dan die van de mainstream-volwassenen-
20 maatschappij.

Skater worden betekent een proces van zelfidentificatie: het gaat om het uitdragen van een houding en het aannemen van een identiteit die
25 letterlijk belichaamd wordt door bepaalde uiterlijke verschijningsvormen en een fysieke stijl. (...) Het is in feite niets minder dan een complete 'lifestyle' (...).

naar: David Buckingham, 2009